

DIVADELNÍ NOVINY

1. Smetana200

20.02.2024 Divadelní noviny - JOSEF HERMAN

strana: 2

[Odkaz na originál](#)

Klíčová slova: oper; Ostravě

slovo šéfredaktora

Rok české hudby se zrodil v roce 1924, v prvním možném termínu po vzniku republiky, odvozený z kulatých výročí narození (2. 3. 1824) a úmrtí (12. 5. 1884) Bedřicha Smetany. A pak se opakoval každých deset let, letos s podtitulem Smetana200. Postupně k oslavám Smetany přibývali další čeští hudební velicí, je pozoruhodnou náhodou, že se u některých, včetně nejvýznamnějších, "čtyřkový" rok v jejich životopisných údajích najde, včetně dvou ve světě nejuznávanějších, Antonína Dvořáka a Leoše Janáčka – tomu bylo v roce 1924 sedmdesát, psal svá vrcholná operní díla a s velkým ohlasem je uváděl v brněnských premiérách. Přesto byl pořád ještě považován spíš za moravskou hudební anomálii než autora, jehož v našich časech budou pravidelně uvádět světové operní domy a který zastíní v mezinárodním ohlasu Smetanu i operního Dvořáka. Zapšklý Zdeněk Nejedlý neurvale, a hlavně hloupě propagující Smetanu na úkor Dvořáka by se dnes zvlášť divil Janáčkovu mezinárodnímu úspěchu.

V roce 1924 vydal Nejedlý také první díl knihy o Smetanovi, vyšlo tenkrát víc takových prací. Ale od Nejedlého se odvinulo smetanovské bádání už nejen životopisné, začala se zkoumat podoba Smetanovy hudby, jeho kompoziční postupy, hudební témata a jejich obecnější význam, přecházející mezi různými Smetanovými skladbami. Od třicátých let se ta nejedlovská badatelská linie táhne až prakticky do sklonku bývalého režimu, který ze Smetany v duchu Nejedlého učinil svou výkladní skříň.

Od konce 50. let se tomu někteří hudebníci bránili, třeba Libor Pešek a Jan Klusák koncerty Komorní filharmonie v Divadle Na zábradlí. Mimochodem, i Klusák je "čtyřkový", v dubnu oslaví devadesátku a mám dojem, že si na něj v letošním Roku české hudby nikdo nevzpomněl, rád se budu mýlit. V ministerském soupisu jubilentů na stránce projektu Smetana200 ale nechybí. A je velkým citelem Smetany.

Polistopadový hudební život předtím protežovaného Smetanu trochu opomíjel, dokonce byly i úvahy proměnit vstupní koncert Pražského jara s tradičním provedením Mé vlasti. Naštěstí se tento každoroční svátek Smetany stal přehlídkou různých interpretací olbřímího díla, jaké v jiných hudebních kulturách nemají. Bedřich Smetana sice programově tvořil českou hudbu, ale byl evropsky orientovaným a vzdělaným skladatelem, žádný národní obrozenec, jak dnes s údivem slyším. Arnold Schoenberg si všiml harmonických obrátů, o půlstoletí předcházejících atonalitě. Právě Smetanovu progresivitu považuji za to nejdůležitější, co formovalo českou hudbu a co ji přivedlo hned zpočátku do mezinárodního kontextu. Proto tak rychle vyrostli pokračovatelé, Antonín Dvořák, Leoš Janáček, a třeba Bohuslav Martinů, čtvrtý velíkán české hudby: stránka letošního projektu Smetana200 ho dokonce uvádí mezi jubilanty, přestože žádnou čtyřku v životopisných datech nemá. Nejen Martinů, ale celá plejáda vynikajících skladatelů, kteří by se měli v Roku české hudby blýsknout, ostatně tu čtyřkovou loterii nevyhrála.

Co z pořádání periodické akce česká společnost měla? V roce 1924 si potvrdila národnostní vítězství a Smetanu kodifikovala do jednoho ze svých symbolů. A pak v tom v zásadě už jen pokračovala a pokračuje dodnes. Vždycky šlo o politiku. I když producenti pragmaticky poděkují za každou příležitost získat víc peněz, důvody jsou vedlejší.

Česká společnost hodně ztrpčila život génia Smetany, tolik průměrných a podprůměrných mu ubližovalo. Jako vždycky. Někteří se ho i štítili, kapavka byla dehonestující, a pak konec v blázcinci... Ta samá společnost si z něho udělala modlu a holt ten svátek slavíme i my.

Nakonec nic proti tomu. Letošní oslavy Roku české hudby přinášejí vědomí, že hudba není jen "vážná", vzpomnělo se na letos stoletého Jiřího Šlitra, nezapomnělo se na čtyřkového jubilanta Karla Kryla. Například, nechci vyjmenovávat.

Pro mě je vůbec nejdůležitější zkoumání interpretací Smetanovy hudby, zvláště jeho oper. Inscenace, jakou je čerstvý Dalibor v Brně. A pak oceňuji Jiřího Nekvasila, který řadu let trpělivě připravuje kompletní provedení Smetanových **oper** v **Ostravě**, připojili se k tomu v Plzni a v Litomyšli. Poprvé se tzv. smetanovský cyklus hrál právě při prvním Roku české hudby v roce 1924.

FOTO tomáš pulc

Smetana200

JOSEF HERMAN

FOTO TOMÁŠ PEŠEK

Rok české hudby se zrodil v roce 1924, v prvním možném termínu po vzniku republiky, odvozený z kulatých výročí narození (2. 3. 1824) a úmrtí (12. 5. 1884) Bedřicha Smetany. A pak se opakoval každých deset let, letos s podtitulem Smetana200. Postupně k oslavám Smetany přibývali další čeští hudební velikáni, je pozoruhodnou náhodou, že se u některých, včetně nejvýznamnějších, „čtyřkový“ rok v jejich životopisných údajích najde, včetně dvou ve světě nejuznávanějších, Antonína Dvořáka a Leoše

Janáčka – tomu bylo v roce 1924 sedmdesát, psal svá vrcholná operní díla a s velkým ohlaselem je uváděl v brněnských premiérách. Přesto byl pořád ještě považován spíše za moravskou hudební anomálii než autora, jehož v našich časech budou pravidelně uvádět světové operní domy a který zastíní v mezinárodním ohlasu Smetanu i operního Dvořáka. Zapsklý Zdeněk Nejedlý neurvale, a hlavně hloupě propagující Smetanu na úkor Dvořáka by se dnes zvlášť divil Janáčkovu mezinárodnímu úspěchu.

V roce 1924 vydal Nejedlý také první díl knihy o Smetanovi, vyšlo tenkrát víc takových prací. Ale od Nejedlého se odvinulo smetanovské bádání už nejen životopisné, začala se zkoumat podoba Smetanovy hudby, jeho kompoziční postupy, hudební témata a jejich obecnější význam, přecházející mezi různými Smetanovými skladbami. Od třicátých let se ta nejedlovská badatelská linie táhne až prakticky do sklonku bývalého režimu, který ze Smetany v duchu Nejedlého učinil svou výkladní skříň.

Od konce 50. let se tomu někteří hudebníci bránili, třeba Libor Pešek a Jan Klusák koncerty Komorní filharmonie v Divadle Na zábradlí. Mimochodem, i Klusák je „čtyřkový“, v dubnu oslaví devadesátku a mám dojem, že si na něj v letošním Roce české hudby nikdo nevzpomněl, rád se budu mýlit. V ministerském soupisu jubilantů na stránce projektu Smetana200 ale nechybí. A je velkým ctitelem Smetany.

Polistopadový hudební život předtím protežovaného Smetanu trochu opomíjel, dokonce byly i úvahy proměnit vstupní koncert Pražského jara s tradičním provedením Mé vlasti. Naštěstí se tento každoroční svátek Smetany stal přehlídkou různých interpretací obřímího díla, jaké v jiných hudebních kulturách nemají. Bedřich Smetana sice programově tvořil českou hudbu, ale byl evropsky orientovaným a vzdělaným skladatelem, žádný národní obrozenec, jak dnes s údivem slyším. Arnold Schoenberg si všiml harmonických obrátů, o půlstoletí předcházejících atonalitě. Právě Smetanovu progresivitu považují za to nejdůležitější, co formovalo českou hudbu a co ji přivedlo hned zpočátku do mezinárodního kontextu. Proto tak rychle vyrostli pokračovatelé, Antonín Dvořák, Leoš Janáček, a třeba Bohuslav Martinů, čtvrtý velikán české hudby: stránka letošního projektu Smetana200 ho dokonce uvádí mezi jubilanty, přestože žádnou čtyřku v životopisných datech nemá. Nejen Martinů, ale celá plejáda vynikajících skladatelů, kteří by se měli v Roce české hudby blýsknout, ostatně tu čtyřkovou loterii nevyhrála.

Co z pořádání periodické akce česká společnost měla? V roce 1924 si potvrdila národnostní vítězství a Smetanu kodifikovala do jednoho ze svých symbolů. A pak v tom v zásadě už jen pokračovala a pokračuje dodnes. Vždycky šlo o politiku. I když producenti pragmaticky poděkují za každou příležitost získat víc peněz, důvody jsou vedlejší.

Česká společnost hodně ztrpčila život génia Smetany, tolik průměrných a podprůměrných mu ubližovalo. Jako vždycky. Někteří se ho i štítili, kapavka byla dehonestující, a pak konec v blázinci... Ta samá společnost si z něho udělala modlu a holt ten svátek slavíme i my.

Nakonec nic proti tomu. Letošní oslavy Roku české hudby přináší vědomí, že hudba není jen „vážná“, vzpomnělo se na letos stoletého Jiřího Šlitr, nezapomnělo se na čtyřkového jubilanta Karla Kryla. Například, nechci vyjmenovávat. Pro mě je vůbec nejdůležitější zkoumání interpretací Smetanovy hudby, zvláště jeho oper. Inscenace, jakou je čerstvý Dalibor v Brně. A pak oceňuji Jiřího Nekvasila, který řadu let trpělivě připravuje kompletní provedení Smetanových oper v Ostravě, připojili se k tomu v Plzni a v Litomyšli. Poprvé se tzv. smetanovský cyklus hrál právě při prvním Roce české hudby v roce 1924.

« zpět na začátek